

کتاب طه

فلسفه قاره‌ای و فلسفه دین

جمعی از نویسندگان

به سر ویراستاری مورنی جوی

ترجمه محمد ابراهیم باسط

فهرست

- سپاس‌گزاری ۱۱
- نویسندگان مقالات ۱۳
- مقدمه مترجم ۱۵
- مقدمه سرویراستار انگلیسی ۲۱
- مروری بر مقالات کتاب ۳۳
- کتاب‌نامه ۴۵
- پیل ریکور: هرمنوتیک، فلسفه و دین / مورنی جوی ۴۷
- کتاب‌نامه ۷۹
- دیگرگونه اندیشیدن: سهم دریدا در فلسفه دین / الین تی. آرمر ۸۱
- دریدا و دین: دونسل ۸۵
- هستی‌خداشناسی و ماورای آن: مرگ خدا، مرگ انسان؟ ۹۰
- جا دادن، حفظ نام‌ها: یا، آتن چه ربطی به اورشلیم دارد؟ ۹۶
- دین و (پسا) مدرنیته: بازگشت امر دینی ۱۰۳
- سهم‌گیری: فلسفه دین به شیوه‌ای دریدایی ۱۱۰
- کتاب‌نامه ۱۱۴
- پروژه لویناس: پدیدارشناسی تفسیری حساسیت و اینترسوپژکتیویته / بتینا جی. برگو ۱۱۷**
- سخنان آغازین: زندگی‌نامه ۱۱۷
- نوع دیگری از اخلاقیات ۱۱۹
- فلسفه اولیه ۱۲۱
- سال‌های جنگ و بعد از آن ۱۲۶
- تحولات پس از جنگ ۱۳۰
- هستی، اینترسوپژکتیویته، و تمامیت و نامتناهی ۱۳۶
- دیگرگونه از هستی و جای دادن زمان موعودگرایانه در حساسیت ۱۵۰
- کتاب‌نامه ۱۶۱

- چالش عشق: کریستوا و ایریگاره / مورنی جوی ۱۶۵
- به سوی درمان شناسی زنان و «زنانگی» ۱۶۸
- ژولیا کریستوا و دین ۱۷۰
- چند نکته مختصر ۱۸۳
- لوس ایریگاره ۱۸۵
- کتاب نامه ۲۰۰
- متفاوت اندیشیدن: فوکو و فلسفه دین / جرمی کرت ۲۰۳
- زندگی و اندیشه میشل فوکو (۱۹۲۶-۱۹۸۴) ۲۰۵
- موقعیت فلسفی میشل فوکو ۲۰۷
- ریشه‌های فکری فیلسوف - تاریخ دان ۲۱۱
- «نگرش تجربی» ۲۱۷
- فوکو، فلسفه و پرسش دین ۲۱۹
- گفتمان و باستان شناسی دانش ۲۲۳
- قدرت و تبارشناسی ۲۲۶
- خود، فلسفه، روحانیت ۲۳۲
- نتیجه‌گیری: فلسفه و دین بعد از فوکو ۲۳۶
- کتاب نامه ۲۳۸
- دلوز و فلسفه دین / فیلیپ گودچایلد ۲۴۵
- بی تفاوتی ۲۴۷
- دیوید هیوم نزد دلوز ۲۴۹
- متافیزیک خداناباورانه ۲۵۳
- برگسونیسم ۲۵۶
- اسپینوزاگرایی ۲۶۵
- سعادت ۲۷۲
- سطح درون ماندگاری ۲۷۴
- نتیجه‌گیری ۲۸۶
- کتاب نامه ۲۸۷
- ژان لوک ماریون: پدیدارشناسی دین / کریستینا ام. شوانتنر ۲۸۹
- دکارت ۲۹۲
- پدیدارشناسی ۲۹۹

پل ریکور: هرمنوتیک، فلسفه و دین

مورنی جوی

پل ریکور در ۲۷ فوریه ۱۹۱۳ در والانس، حوالی شهر لیون فرانسه دیده به جهان گشود، و در شهرن، مرکز ایالت برتانی این کشور بزرگ شد. او از تبار پروتستان‌های فرانسوی بود. در سال‌های پیش از جنگ جهانی دوم، پل ریکور جزئی از فضای فلسفی غنی فرانسه بود که در بستر آن شماری از جریان‌های فکری جدید ظهور کردند و البته لزوماً با یکدیگر همسویی نداشتند. برخی از برجسته‌ترین متفکران این دوره تأثیری ماندگار بر فلسفه ریکور گذاشتند، اما او سرانجام آنان را به چالش کشید و از ایده‌های آنان فراتر رفت؛ از آن جمله یکی فیلسوف شخص‌گرای^۱ کاتولیک، امانوئل مونی^۲ (۱۹۰۵-۱۹۵۰) بود، و دیگر دو آگزیستانسیالیست با مرام‌های نسبتاً متفاوت، گابریل مارسل (۱۸۹۹-۱۹۷۳) و ژان پل سارتر (۱۹۰۵-۱۹۸۰).^۳ بر اثر تعامل با آنان بود که ریکور تا حد زیادی خود را به فلسفه‌ای متعهدانه ملزم ساخت. او همواره دغدغه مصائب بشری را داشت، به‌ویژه رنج‌هایی که آدمی در آنها بی‌تقصیر و بی‌تأثیر است و با این همه مسئولیت فرونشاندن آنها را بردوش می‌کشد. او فعال سیاسی نبود، اما در نوشته‌هایش می‌کوشید دغدغه داشتن نسبت به دیگران و حس مسئولیت

1. personalist

2. Emmanuel Mounier

۳. به‌ویژه به ریکور در (Azouvi and de Launay (1998: 22-25) نگاه کنید.

در قبال آنان را ترسیم کند، به ویژه در قبال کسانی که تبار دینی، قومی یا اقلیتی متفاوتی داشتند.

بی‌تردید این دغدغه‌مندی اولیه نسبت به دیگران با از سر گذراندن تجربه جنگ جهانی دوم در او تقویت شد. ریکور به مدت ۵ سال (۱۹۴۰-۱۹۴۵)، در اردوگاه‌های مختلف آلمان که در آن زمان به پومرانیا^۱ شهرت داشت، زندانی بود. با اینکه یقیناً [در آن دوره] رنج محرومیت کشید و حتی تضمینی برای زندگی‌اش وجود نداشت، اما در مقام یک افسر برای او امتیازاتی مانند اجازه مطالعه قائل می‌شدند. این موهبت تقریباً دور از انتظار بود. برای همین، طی این دوره، ریکور درکش از برخی فیلسوفان آلمانی را عمیق‌تر کرد، به ویژه هوسرل، هایدگر و یاسپرس، که پیش از جنگ با آثار آنان آشنا شده بود. جدا از این دسترسی به متون فلسفی، ریکور و زندانیان همقطارش نظام آموزشی کوچکی شامل سخنرانی و کلاس ترتیب داده بودند. ریکور بعدها در مصاحبه‌ای از تأملاتش درباره این دوره سخن می‌گوید، به ویژه از موقعیت‌هایی با این نوع کارهای نامتعارف:

با میشل دیفرن آثار کارل یاسپرس را می‌خواندیم. من مدیون کارل یاسپرس ام، زیرا به رغم همه ویژگی‌های منفی محیط پیرامون و «وحشت تاریخی» حاکم، کاری کرد که اندیشه آلمانی راستایش کنم. بعدها متوجه شدم که ما [به دلیل حضور در آن فضا] تا پیش از آزادی در بهار ۱۹۴۵ اصلاً متوجه وحشت موجود در اردوگاه‌های کار اجباری نشده بودیم. ... مطالعه دقیق آثار یاسپرس ما را به اینجا رساند که با هم کتابی بنویسیم منتشر کنیم با این عنوان: کارل یاسپرس و فلسفه آگزیستانس^۲ (۱۹۴۷).
(Ricoeur in Hahn 1995: 9-10)

در همین مصاحبه، ریکور به این مطلب هم اشاره می‌کند که در آن زمان ترجمه جلد اول کتاب ایده‌های هوسرل را در دست گرفته بود.^۳ او هم چنین طرح مجموعه‌ای بزرگ را نیز ترسیم کرده بود، سه مجلد درباره فلسفه اراده.^۴ شکل نهایی این شاهکار با این طرح پیش‌بینی شده، که از روی کتاب سه‌گانه کارل یاسپرس

1. Pomerania

2. Karl Jaspers and the Philosophy of Existence

۳. این کتاب به زبان انگلیسی با این مشخصات منتشر شده است:

Ideas Pertaining to a Pure Phenomenology and to a Phenomenological Philosophy, Trans. F. Kersten (The Hague: M. Nijhoff, 1982 [1913]).

4. philosophy of the will